

Міністерство освіти і науки України
Тернопільська обласна рада Тернопільська обласна державна адміністрація
Управління освіти і науки Тернопільської обласної державної адміністрації
Тернопільський національний педагогічний університет ім. В. Гнатюка
Тернопільський обласний комунальний інститут післядипломної педагогічної
освіти

ДВНЗ "Тернопільський державний медичний університет
ім. І. Я. Горбачевського МОЗ України"
громадські організації: «Гуртом!», «Інститут відродження національної
держави», «Центр інтелектуального розвитку дитини»

Міжнародна науково-практична конференція

**ЦІННІСНІ ОРІЄНТИРИ В СУЧАСНОМУ СВІТІ:
ТЕОРЕТИЧНИЙ АНАЛІЗ ТА ПРАКТИЧНИЙ ДОСВІД**

Збірник тез

Тернопіль
4-5 квітня 2019 р.

УДК 1Ф (07)
ББК 87. 7.
Ф 56

Редакційна колегія:

Вакуленко Д.В., Морська Н.Л., Поперечна Г.А.

Рекомендовано до друку

Вченою радою Тернопільського національного педагогічного університету ім. Володимира Гнатюка
Гнатюка
(протокол № 10 від 26.03.2019 року)

Ціннісні орієнтири в сучасному світі: теоретичний аналіз та практичний до-
збірник тез, Міжнародної науково-практичної конференції, 4-5 квітня 2019 р., м. Терно-
Ред. кол.: Вакуленко Д.В., Морська Н.Л., Поперечна Г.А. Тернопіль: Видавничий ц-
Тернопільського національного педагогічного університету ім. Володимира Гнатюка, 2
162 с.

Автори опублікованих матеріалів несуть відповідальність за підбір, точ-
наведених фактів, цитат та інших відомостей.

ЗАНЕПАД ТРАДИЦІЙНИХ ЦІННОСТЕЙ В ЕПОХУ ПОСТМОДЕРНУ	36
<ul style="list-style-type: none"> • Віктор Грушко – (Тернопіль, Україна), кандидат економічних наук, доцент кафедри філософії та суспільних наук ТНПУ ім.В.Гнатюка 	
КОНЦЕПТОСФЕРА РЕЛІГІЙНОГО САКРАЛЬНОГО ЯК РЕПРЕЗЕНТАНТ ХРИСТІЯНСЬКИХ ЦІННОСТЕЙ ТА ЇЇ ЛІНГВАЛІЗАЦІЯ В МОВІ	38
<ul style="list-style-type: none"> • Тетяна Вільчинська – доктор філологічних наук, професор, Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка, декан факультету філології і журналістики 	
ЦІННОСТІ БРЕНДУ	44
<ul style="list-style-type: none"> • Ілона Гумніцька – магістрантка, Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка, магістрантка спеціальності «філософія (аналітика суспільних процесів)» історичного факультету групи Міф-13 	
ПЕРЕДВИБОРЧІ ПОЛІТИЧНІ ГАСЛА УКРАЇНИ 2019: АКСІОЛОГІЧНИЙ ВИМІР	47
<ul style="list-style-type: none"> • Ярослав Жданович – магістрант, Тернопільський національний педагогічний університет ім. В. Гнатюка, студент 	
ХТО МИ? ТВОРЦІ ЧИ ЖЕРТВИ ІСТОРІЙ?	50
<ul style="list-style-type: none"> • Уляна Кам'янецька, Діана Чернух – магістрантки історичного факультету Тернопільського національного педагогічного університету ім. В. Гнатюка, групи мА-12 та мФ-13 	
СТАН ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА У ПОСТРЕВОЛЮЦІЙНІЙ УКРАЇНІ	52
<ul style="list-style-type: none"> • Ярослав Крохмальний – магістрант, Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка, студент спеціальності «Філософія» (аналітика суспільних процесів) історичного факультету 	
ОСОБЛИВОСТІ ХОРОВИХ ОБРОБОК В. МАТЮКА (НА ПРИКЛАДІ ЗБІРКИ ЧОЛОВІЧИХ ХОРІВ «БОЯН»)	55
<ul style="list-style-type: none"> • Катерина КУНДУШ – (Львів, Україна), ЛНМА ім. М. Лисенка, II курс, спеціалізація «Музикознавство» Історичні аспекти ціннісних параметрів української культури 	
БАЗОВІ ЦІННОСТІ УКРАЇНСЬКИХ ЛІТЕРАТОРІВ СЛОВАЧЧИНИ: ДИСКУРС ЖУРНАЛУ «ДУКЛЯ»	57
<ul style="list-style-type: none"> • Оксана Кушнір – (Тернопіль, Україна), кандидат наук із соціальних комунікацій, доцент, Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка, доцент кафедри журналістики 	
СИСТЕМА ЦІННОСТЕЙ У БІЗНЕСІ	60
<ul style="list-style-type: none"> • Любов Литвин – (Тернопіль, Україна), Кандидат економічних наук, доцент Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка, доцент кафедра філософії та суспільних наук 	

манери письма Матюка – простоту його музичної мови. Нескладними засобами акордики, гармонії та фактури композитор підкреслює природно красу пісні, зберігає «народну» атмосферу. Адресуючи свої обробки найширшим колам любителів музики, він зробив їх доступними для виконання, актуальними протягом кількох століть розвитку української музики.

Література:

1. Бабинець Н. Камерно-вокальні твори композиторів Галиччини XIX ст. для концертмейстерських класів. Львів, 2005. 156 с.
2. Витвицький В. Віктор Матюк. *В. Витвицький. Музикознавчі праці. Публіцистика.* Львів, 2003. С. 42-45.
3. Кияновська Л. Галицька музична культура XIX-XX с. Чернівці: Книги-XXI, 2007. 420 с.
4. Кияновська Л. Музичне мистецтво України у XIX ст. Тернопіль, 2002. 148 с.
5. Кияновська Л. Українська музична культура. Тернопіль, 2000. С. 62-63.
6. Михальчишин Я. Композитор В. Матюк. *Я. Михальчишин. З музикою крізь життя.* Львів, 1992. С. 181-183.

Оксана Кушнір
(Тернопіль, Україна)

БАЗОВІ ЦІННОСТІ УКРАЇНСЬКИХ ЛІТЕРАТОРІВ СЛОВАЧЧИНИ: ДИСКУРС ЖУРНАЛУ «ДУКЛЯ»

Органічну складову національного інформаційного потенціалу становить надбання української преси на чужині. Охоплюючи всі ділянки місцевого життя, друковані видання найменшин виступають важливим документом складного буття громади, відіграють провідну роль у збереженні її етнічної, культурної та релігійної ідентичності. Періодика національних меншин є результативним засобом їхньої самоідентифікації в контексті інтеграційних процесів та духовного взаємозбагачення. Особливо це стосується пряхівчан, чия історична доля визначила для них роль посередника у взаминах між Україною та Словаччиною. Преса словацьких українців завжди була і є важливим чинником їхнього національного життя, сприяла збереженню власної самобутності у чужомовному середовищі та культурній комунікації із земляками, розкиданими по світу. Вона допомагає їм адаптуватися та інтегруватися у словацьке суспільство, виступаючи важливою складовою чехо-словацької журналістики. З іншого боку, українська періодика – провідна ланка, що єднає етнічну громаду із земляками з України, органічно включаючись у загальноукраїнський процес розвитку національної преси.

1. Найкрупнішим медійним явищем Пряхівського краю XX віку став літературно-мистецький та публіцистичний журнал «Дукля» [3] – орган Української філії Спільки словацьких письменників, справжній феномен духовного буття пряхівчан, який активізував упродовж п'ятдесяти років місцеве інтелектуальне і творче мислення, творив літопис повносної історії української культури у Словаччині.

2. Поява видання зумовлена глибинною потребою збереження духовного генофонду пряхівських українців у форматі друкованого слова. Для української національної меншини саме культура, зокрема преса і література, завжди була чи не єдиним способом збереження своєї національної ідентичності. Літературне життя плекалося громадською періодикою, в якій кожен письменник «проходив» свого часу «школу журналістики».

3. Видання засновано як альманах-квартальник (з 1966 р. – двомісячний журнал) у березні 1953 р. при видавництві Культурного союзу українських трудящих (КСУТ) Чехо-Словацьчини (сьогодні – Союз русинів-українців у Словаччині). Його поява – результат цілеспрямованої праці членів Гуртка українських письменників при Спільці чехо-словацьких

письменників (з 1967 р. – Української філії ССР): Ю. Боролича, В. Зозуляка, Ф. Іванчова, А. Куська, Ф. Лазорика, І. Мадинського, І. Прокіпчача, Олени Рудловчак, М. Шмайди.

4. «Літературно-мистецький і публіцистичний» профіль видання визначав його тематику і структуру, розгалуженість рубрик, проекцію характеру публікованих матеріалів на спектр питань, пов'язаних із культурним життям саме українців Словаччини. Часопис публікував художні спроби, публіцистичні й наукові праці пражських авторів, розширюючи знайомство читачів з творчістю письменників України, друкував у перекладі рідною мовою зразки художніх творів словацьких і чеських митців. Журнал оцінював поточні події місцевого культурного життя, висував на обговорення кардинальні проблеми існування народу, передусім місця і значення пражського письменства у контексті чехо-словацького та загальноукраїнського літературних процесів.

5. Ретроспективний погляд на історію видання увиразнює амбівалентний характер програмних засад редакції відповідно до громадянської позиції та художньо-естетичного доміант редакторської та письменницької діяльності керівників часопису – І. Мадинського, Ю. Боролича, Ф. Іванчова, Ф. Ковача, М. Ілюка, І. Яцканина. Різні підходи до розуміння сутності і призначення літератури, впливаючи на художню практику та літературну критику, визначали пріоритетні принципи журнальної політики, які дають достатні підстави для виокремлення чотирьох періодів функціонування «Дуклі»: етап становлення (1953-1956 рр.), кульмінаційний (кін. 1950-х-1960-ті рр.), прорадянський (1970-ті-1980-ті рр.), реабілітаційний (1989-до сьогодні). Підставою для такого поділу послужила періодизація української літератури повоєнної Чехо-Словаччини, запропонована Ю. Бачею [1].

6. Свого ідейно-естетичного піку видання досягнуло за редакторства Ф. Іванчова (1958-1967). Тоді художній рівень опублікованих творів, характер літературно-публіцистичних проблем, гострота їх розгляду сформували якісно новий тип україномовного журналістського дискурсу на Пражщині. У результаті плідної праці Гуртка теорії літературної практики перекладу на українську мову, що функціонував при редакції, українські читачі мали змогу знайомитися з художніми творами й літературознавчими дослідженнями словацьких і чеських авторів. Завдяки невтомній праці, гнучкій редакційній організації І. Мадинського та високій життєвій філософії, позиції громадянина і суспільного діяча Ю. Бачі, гострому полемічному слову Ф. Гондора письменницький часопис «Дукля» у 1960-х рр. став явищем загальноукраїнського значення, виконуючи ті функції, які мала б виконувати загальнонаціональна преса щодо українців за межами України. Журнал друкував твори «шістдесятників», репресованих письменників, дисидентів (В. Симоненка, І. Драча, М. Вінграновського, Ліни Костенко, Д. Павличка, І. Дзюби та ін.), подавав інформацію про загальноукраїнське національно-культурне життя, якої уникала радянська преса, нагадував про ювілеї заборонених діячів української культури та історії (М. Грушевський, П. Куліш), вживав терміни та найменування, які несли іншу оцінку явищ, ніж та, яку декларувала офіційна політика (н-д, «розстріляне відродження», «шістдесятники», «національне відродження», «нове покоління» тощо) [1, с. 217]. Основний комунікативний резонанс журналу полягає у тому, що у період гальмування демократичних процесів усього громадянського життя України (1960-ті рр.) він став організатором не лише місцевої культури, а й об'єднував свідому українську інтелігенцію навколо ідеї служіння свободі, ідеї національного самоутвердження засобами художнього слова.

7. Значення журналу «Дукля» увиразнюється і крізь призму проблематики тематичної та жанрово-стильової типології художніх, літературно-критичних публіцистичних творів за хронологічним і парадигматичним принципами.

8. У художній продукції часопису провідне місце займає поезія. Поетичний доробок видання увібрив основні тенденції півстолітнього розвитку культури Пражщини, втілюючи еволюцію художнього світобачення від співанкової політичної лірики, стилізованої під народну пісню, до модерних текстів з виразним заглибленням у психологію особистості. Поезія журналу «Дукля» репрезентувала процес диференціації ідейно-тематичних горизонтів та формально-стильових уподобань. На його сторінках паралельно друкувалися твори

виразного громадянського звучання, філософські медитації, пейзажна лірика й інтимно-особистісні концепти. При цьому громадянський пафос, зумовлений соціально-політичними і культурно-національними умовами життя словацьких українців, проймав майже всі тексти видання. Важливе місце у часописі займала жіноча поезія, репрезентована творами Ганни Коцур, Марусі Няхай, Лесі Ярмач, а також сонетний цикл І. Мацинського, які збагатили українську поетичну культуру Чехо-Словащини й увиразнили її особливий естетичний феномен, сформований своєрідною духовною атмосферою та перетині місцевої, словацької, чеської та загальноукраїнської словесності.

9. Прозовий доробок журналу «Дукля» представлений переважно малими жанрами: оповіданнями, новелами, нарисами, оповідками, етюдами, ескізами, есе тощо, які пропонували читачам тематичну, композиційно-стильову розмаїтість, різнобарвну мозаїку ідейно-естетичних горизонтів. У піввіковій прозовій продукції видання виразно окреслюються домінантні у певні періоди його існування дві художньо-естетичні парадигми: «традиційна» на фабульно-хронологічній основі, репрезентована творами письменників старшого покоління (Ю. Боролич, І. Гриць-Дуда, В. Зозуляк, А. Кусько, Ф. Лазорик, І. Прокіпчак), і новаторська, спрямована на осмислення людської особистості та її психологічне моделювання (Єва Бісс, Надія Вархол, І. Галайда, С. Гостиняк, В. Дацей, М. Немет, Й. Шелепеч, І. Яцканин). Становлення модерністичної парадигми зумовлювало збагачення тематичного кола малоформатної прози часопису завдяки осяганню філософсько-моральних та етичних принципів людського буття, інтересу до індивідуальної свідомості.

Важливою подією ставали публікації на сторінках журналу уривків із епічних полотен, які увиразнювали наполегливі шукання письменниками краю нетрадиційних естетичних проєкцій моделювання дійсності, відкривали для україномовної літератури Словащини ширші горизонти, увагомлювали роль друкованого органу в розвитку місцевої словесності та міжкультурного дискурсу комунікації.

10. Критичний дискурс журналу «Дукля» формувався на межі літературної критики та публіцистики, що зумовлювалося ідеологічними та естетичними домінантами світобачення митців у контексті суспільно-політичних і культурних факторів життя пражівських українців. Теоретичні пошуки у сфері літературно-критичної публіцистики видання інспірувалися векторами існування місцевої словесності: розуміння суті культури, зокрема літератури, її суспільних функцій і закономірностей творення; значення традицій і міри їх використання у письменстві; окреслення специфічної природи і завдань літературної критики, системності критеріїв художності творів; їх літературної рецепції. Критичні виступи часопису фіксували стан розвитку україномовної літературної критики Чехо-Словащини й активно впливали на її формування і становлення критицизму в цілому.

11. Аналіз піввікової продукції журналу «Дукля» дає підстави висновувати, що цей часопис намагався не тільки відзеркалювати плин літературно-мистецького життя й культурного розвою словацьких українців, а й виступати своєрідною трибуною для обговорення актуальних проблем доби і тим самим активно впливати на розвиток духовного життя української громади у Словащині другої половини ХХ століття. Журнал став специфічно національним виявом самоідентифікації українців у чужій державі. Плакаючи словесними засобами національне «я», редактори й дописувачі видання, з одного боку, демонстрували свою орієнтацію на українську націю, формували національну свідомість його інтелігенції та почуття національної гордості, а з іншого, будучи складовою інформаційно-культурного потенціалу України і Словащини, аргументовано доводили необхідність єднання, інтеграції української національної меншини у словацьке суспільство на засадах взаємопорозуміння і духовного взаємозбагачення.

12. Усвідомлюючи роль журналу «Дукля» в культурному житті словацьких українців, автори прагнули створити елітарне видання загальноукраїнського і загальночехо-словацького значення, відтак постійно намагалися вдосконалювати його редакційну практику, розширювати коло мистецьких інтересів, підвищувати художній рівень друкованих матеріалів відповідно до літературних запитів і побажань своїх читачів. Як дзеркало літературної мозаїки

краю журнал з кожним наступним номером «вчиться жити, як сама людина та її література відповідно до концептуального принципу, за яким «слово мусить людей не роз'єднувати, об'єднувати» [З. 1992. № 1. С. 2]. У важкі часи розвитку національної культури саме на його сторінках з'явилися небуденні прозові й поетичні твори, публіцистично вагомі статті, численні переклади зі словацької та чеської мов, розгорнулася «культурна» полеміка про актуальні проблеми загальноукраїнського літературного життя. Відтворюючи процес художньо-естетичного й теоретичного мислення творчої інтелігенції Пряшівщини, відображаючи духовні цінності, часопис «Дукля» став живою історією літератури і культури української Словаччини другої половини ХХ віку.

Література

1. Бача Ю.А. З історії української літератури Закарпаття та Чехо-Словаччини. Presov : Filozoficka Fakulta Presovskej Univerzity, 1998. 277 с.
2. Дацко Ю. Зробити «Дуклю» інтересною. *Нове життя*. 1963. 12 жовтня. № 41. С. 1.
3. Дукля. Пряшів (Словаччина), 1953-2004.
4. Ковач Ф. Трибуна літературного життя (До 30-річчя журналу «Дукля»). *Діалог*. Словачке педаг. вид-во в Братиславі. Відділ укр. літ. в Пряшеві, 1988. С. 262-276.

Любов ЛИТВИН
(Тернопіль, Україна)

СИСТЕМА ЦІННОСТЕЙ У БІЗНЕСІ

Становлення бізнесу як складного і багатоаспектного соціально-економічного явища відбувалося протягом тривалого періоду. Формувалися найбільш доцільні організаційно-правові форми бізнесу, типи соціально-економічних зв'язків з державою, громадянами, удосконалювалася нормативно-правова база.

Сутність бізнесу полягає в поєднанні матеріальних, фінансових, трудових, інформаційних ресурсів з метою виробництва товарів чи надання послуг, які призначені для продажу іншим економічним суб'єктам – підприємствам, організаціям, громадянам. Рушійною силою розвитку бізнесу є потреби і особистий економічний інтерес, які є основою потреб.

Сфера функціонування бізнесу передбачає доволі складну систему відносин, в якій діють свої правила. Крім законів, що регулюють взаємини продавця і покупця на ринку, стосунки людей у сфері підприємництва регулюються певними неінституційними формами, а саме системою цінностей, що відіграє важливу роль у діяльності бізнесу.

Цінності бізнесу – це набір певних принципів, правил, що вважаються нормою конкретної організації, компанії. Від цих принципів багато в чому залежать як відносини з співробітниками, так і характер їх спілкування з клієнтами і партнерами підприємства.

Цінності – це свого роду елементи місії, певні невід'ємні її складові, інтегровані в процесі його роботи. Це те, що цінне, важливе для кожного працівника, це те, що він хоче бачити в майбутньому.

Цінності – ключова змінна корпоративної культури, що переноситься з покоління на покоління. Це забезпечує певну стійкість і сталість культурного рівня корпорації. Цінності знаходять відображення в успіху бізнесу.

А. І. Пригожин виділив кілька груп цінностей:

- 1) цінності порядку – пунктуальність, дисципліна, стабільність, безпечність, відповідальність, узгодженість;
- 2) цінності розвитку – інноваційність, практичність, конкурентність, креативність, клієнтоорієнтованість, професіоналізм, якість, ефективність, лідерство на ринку, стратегічність, цілеспрямованість;